

**ОСОБЛИВОСТІ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ ПО ПЕРЕРОБЛЕННЮ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ**

Гой Наталія Василівна, аспірант*

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ*

Перехід економіки України на ринкові принципи функціонування обумовив необхідність розвитку оперативного управління на підприємствах по переробленню сільськогосподарської продукції. Вирішення цієї проблеми дасть змогу оптимально пов'язати наявні можливості виробництва продукції з попитом і пропозицією на ринку товарів.

Враховуючи спільність характеру завдань і змісту оперативного управління, які властиві для всіх галузей економіки, їх механічне перенесення в конкретні умови діяльності підприємств по переробленню сільськогосподарської продукції є неефективним. Необхідно враховувати особливості та специфіку галузі, що формується під впливом таких чинників: тип підприємства, умови збуту, забезпечення сировиною та матеріалами, методи організації та технологічні особливості виробничих процесів тощо [1, 2].

Тип виробництва визначає стабільність роботи підприємства та його підрозділів. У масовому виробництві обсяг завдань за кількістю та номенклатурою відносно сталий, а отже, можливо заздалегідь розробити стандартні графіки виготовлення продукції згідно з конкретними умовами виробництва. Відповідно до цього узгоджуються оперативні плани реалізації готової продукції та забезпечення сировиною й матеріалами, встановлюється система контролю й регулювання процесу виробництва. Таким чином,

* Науковий керівник: Баланюк І.Ф., доктор економічних наук, професор

коригування планових графіків стосується в основному обсягів виготовлення товарів протягом певного періоду часу (дня, декади, місяця).

Для серійного виробництва продукції переробних підприємств зміна попиту визначає її кількість та асортимент. Плани-графіки випуску товарів деталізуються з урахуванням цих вимог для передбачення найефективнішого використання робітників і устаткування, врахування умов постачання та збуту. За такої ситуації в оперативних планах необхідно визначити обсяги виробництва, які відповідатимуть попиту на товари, відображеному в заявках-замовленнях.

Продукція переробних підприємств реалізується через роздрібну торгівлю, мережу громадського харчування та оптові розподільчі бази, взаємовідносини з якими ґрунтуються на договірних засадах. Асортимент та обсяги продукції уточнюються за допомогою щоденних заявок, тому система оперативного управління повинна забезпечити гнучкість виробництва та сповна задовольнити попит на товари.

Умови збуту продукції обмежені термінами її реалізації та конкретизуються графіками завезення в торговельну мережу. Враховуючи різну тривалість виготовлення товарів і строк їх зберігання, організація роботи окремих цехів і дільниць ведеться з випередженням у часі, достатнім для виробництва та реалізації визначеного асортименту продукції. При цьому процес виготовлення та відвантаження виробів регламентується погодинним планом-графіком, що дозволяє заздалегідь розподілити виробничі завдання на поточний період, враховуючи рівномірне завантаження устаткування та робітників. Це забезпечує система оперативного управління на підприємствах по переробленню сільськогосподарської продукції.

Особливість організації оперативного управління на таких підприємствах визначається такими умовами: оптимальне забезпечення матеріалами та сировиною відповідної якості, дотримання термінів зберігання та сезонністю їх надходження. Сезонність – один з головних факторів, що ускладнює оперативне управління виробництвом. Її наслідком є нерівномірність

завантаження робітників й виробничих потужностей, додаткові втрати сировини, зростання собівартості та погіршення якості продукції. Тому необхідно збалансувати кількість постачальників, узгодити обсяги реалізації та асортимент товарів, забезпечивши черговість виготовлення продукції тривалого зберігання й швидкої реалізації.

Виробничі графіки на м'ясокомбінатах повинні забезпечити рівномірність надходження сировини. На молокопереробних підприємствах плани виробництва необхідно погоджувати з погодинними графіками щоденного приймання молока від постачальників, тривалістю його перевезення. Однак високий рівень роздрібненості сировинної бази в господарствах населення, які на сьогодні є основним виробником молока, створює низку труднощів для молокопереробних підприємств при заготівлі якісної сировини для виробництва конкурентоспроможної продукції [3, 4].

Особливу роль в процесі перероблення сільськогосподарської продукції відіграє якість сировини. В м'ясопереробному виробництві структура сировини має вирішальний вплив на формування асортименту й залежить від умов відгодівлі та утримання худоби. У молокопереробній галузі ця залежність є менш істотною, зважаючи на взаємозамінність сировини (питне молоко виробляється з натурального і сухого молока, сирні вироби – з використанням сиру різної жирності тощо). Проте на підприємствах по переробленню молока на виробництво впливає тривалість природних процесів при виготовленні сметани, сиру, дієтичної та іншої продукції, а також терміни зберігання цих виробів [5].

Основними завданнями оперативного управління на таких підприємствах є досягнення оптимальної відповідності між потребами в сировині та обсягами її заготівлі, передбачення переробки вторинних ресурсів, забезпечення постачання на споживчий ринок товарів у необхідному асортименті та високої якості, у визначені терміни та ефективному використанні ресурсів.

Врахування наведених особливостей оперативного управління на підприємствах по переробленню сільськогосподарської продукції є основою їх

стабільності та ефективної діяльності, що забезпечує конкурентоспроможність на ринку товарів.

Література

1. Баланюк І. Ф. Тенденції структурних змін виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємствах / І. Ф. Баланюк, О. І. Жук, Д. І. Шеленко // Інноваційна економіка. – 2012. – №1(27). – С. 57-60.
2. Непорожній Ю. О. Ефективність управління підприємствами по переробленню сільськогосподарських продуктів : Автореф. дис. канд. екон. наук. 08.00.04 / Ю. О. Непорожній. – Дніпропетровськ, 2007. – 22 с.
3. Черевко Д. Формування сировинної бази молокопереробних підприємств / Д. Черевко // Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК. – 2011. – № 18 (1). – С. 264-271.
4. Антонюк Г. Я. Механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємств молокопереробної галузі в умовах євроінтеграції : Автореф. дис. канд. екон. наук. 08.00.04 / Г. Я. Антонюк. – Львів: ЛНАУ, 2009. – 22 с.
5. Колобова А. И. Организация производства на предприятиях АПК: учебное пособие / А. И. Колобова. – Барнаул: Изд-во АГАУ, 2008. – 397 с.